

Hävd och skötsel av gräsmarker

Landskapet längs älvar har precis som resten av Sverige under de senaste 100 åren genomgått en stor förändring. Då nyttjades mark i anslutning till älven som ängsmark. Näringen som avsattes när älven svämmade över gjorde att det växte bra. På denna tid var dessa marker troligen mycket produktiva för foderändamål. Dessutom skapade hävden av ängarna tillsammans med vattnets påverkan ett öppet landskap och i och med det även förutsättningar för en rik biologisk mångfald och höga naturvärden.

Med modernisering av åkerbruket övergavs fodermarker som fanns längs älvarna. Detta har tillsammans med den av vattenkraften förändrade vattenföringen, gjort att många av de tidigare öppna markerna vuxit igen. De marker som fortfarande är öppna är ofta tuviga och har ett annat växtsamhälle än när det bedrevs slätter där. Med fler tuvbildande gräs- och halvgräsarter stannar vatten och näring kvar och skapar idealiska myggläckningsplatser. Eftersom översvämningsmyggor lägger sina ägg på marken ökar även antalet lämpliga ägglägningsplatser, då myggorna kan lägga ägg även längs tuvornas sidor.

En återupptagen slätter skulle kunna försämra förutsättningarna för myggen, genom att gräset (näringsen) slås av och forslas bort i stället för att näringsen stannar kvar i markerna. Igenväxande ängar med mycket tuvor och sly kan också tänkas minska avdunstningen från ängarna på grund av minskat vinddrag och minskad solinstrålning. Detta ökar sannolikheten att vattnet stannar kvar tillräckligt länge för att myggen ska hinna kläckas.

I en undersökning av hävdens betydelse för mängden översvämningsmyggor i nedre Dalälvsområdet visades att mängden mygglarver från hävdade ytor genom slätter eller bete av gräsmarker var signifikant lägre än vid respektive ohävdad referensyta. Under maj månad var det i genomsnitt 70 procent färre och i juli 45 procent färre mygglarver på de hävdade ytorna jämfört med referensytorna. Men variationen i skillnaden mellan hävdade och ohävdade ytor var stor. En del av denna variation förklarades med skillnader i vattentemperatur och näringshalt och gräsmerkens tuvighet. Slutsatserna i undersökningen är att på hävdade gräsmarker både under översvämningsar i samband med vårflood och sommarregn, minskade mängden mygglarver tydligt. Hävd har störst effekt på mygglarvsproduktionen efter översvämningsar i framför allt näringsrika gräsmarker med mycket tuvor.

Referenser:

Förslag till hur myggproblemet vid Nedre Dalälven kan hanteras på lång sikt
2013, LÄNSSTYRELSEN GÄVLEBORG, Rapport 500-8033-13

Hävdens betydelse för mängden översvämningsmyggor i nedre Dalälvsområdet
Örjan Östman & Åsa Wengström